

РÆСТДЗИНАД

№ 67 (24349)

Газет цæуын райдытæ 1923 азы 14 мартыйы
Издæтæ с 14 марта 1923 года

Аргъ 10 сомы

2017 азы 19 апрель — хуымгæнæны майы 19 бон, æртыццæг

КÆСУТ НОМЫРЫ:

2 ЗЫНДЖЫ СТЬÆЛФÆНАУ
ИРОН ЛÆГ ДАРД ФÆХАУД
Операци "Осетин" — Францы зæххыл

3 УАРЗ ДÆ БÆСТÆ, ЗОН ДÆ ХЪÆСТÆ
"Нæ рагфыдæлты хурон бæстæ Цъамад..."

4 СПОРТИВОН ФИДИУÆГ
Дреты Уырымæг рамбылдта "Космонавтты Кубок"

Кусæг фембæлд

Кировы районы: уалдзыгон быдырон куыстытæ, ахсджиаг объектты цалцæг æмæ æндæр фарстатæ

Цæгат Ирыстоны Сæргълаууæг БИТАРТЫ Вячеславæн кусæг фембæлд уыд Кировы районы сæргълаууæг НЕКУЫСАТЫ Барисмæ. Уый тыххæй фехъусын кодта республикайы Сæргълаууæджы пресс-службæ.

Ныхасы рæстæг, фыццаджы-фыццагдæр, æргом аздæхтæуыд, районы уалдзыгон быдырон куыстытæ куыд цæуынц, хъæуон-хæдзарæдон куыстæттæ тауæн æрмæг, артаг æмæ æндæр æрмæджытæй куыд ифтонг сты, уымæ.

Ацы аз хъæуонхæдзарæдон культуртæн районы нысан кодтой 14 мин гектары бæрц. Уыцы фæзуатæй уал 1200 гектары бон-кодтой нархор, 160 гектары та — æндæр культуртæ. Нæкуысаты Барисы ныхасмæ гæсгæ, бон-хæд зардæзæггæ куы уæд 10 майæ тауæн куыстытæ ахицæн кæндзысты.

Хъæуонхæдзарæдон товаруаддзжытæ афойнадыл сарæзтой бадзырдтæ тауæн æрмæг, гербицидтæ, хъацæнтæ æмæ артаг æлхæныны тыххæй. Мах хъуыдымæ гæсгæ, уалдзыгон быдырон куыстыты къуыцхъæтæ нæ уыдзæн. Зæгъæм, фондз зæхкусæг хæдзарæдон тауæн радтой лыгтон æфстауæттæ. Уый, кæй зæгъын æй хъæуы, хорз æххуыс у. Фæлæ зæххусджыты тыхсын кæны ахæм æууæл — фароны федералон субсидитæй сæм ницыма фæхæццæ, — радзырдта Кировы районы сæргълаууæг.

Фæлæ, хыгæгæн, подрядон организаци арæзтæдон куыстытæ афойнадыл нæ сæххæст кодта, — фæбæрæг кодта Битарты Вячеслав æмæ районы сæргълаууæгæн бахæс кодта, цæмæй бæстон цæстдард цæуа, куыд арæзтæдон куыстыты æмгъуыдмæ, афтæ хæрз-хæддзинады фарстамæ дæр.

Фембæлды архайджытæ æркастыты цалцæгæниаг объектты номхыгд сбæлвырд кæныны, республикайы Парламентмæ æмæ районы Минæвæртты æмбырдмæ æвзæрстытæ цæттæ кæныны, стæй æндæр фарстатæ.

Нæ уацхæссæг

Адæмы уаденцойæн

Фæлладуадзæн бон армукъатæ

Республикайы цæрджыты зардыл лæууын кæнæм: алкæцы сабат æмæ хуыцаубоны, стæй бæрæгбæгты дæр арæзт цæуынц хъæуонхæдзарæдон продукцийы армукъатæ.

Зындгонд куыд у, афтæмæй армукъатæ вайындæр Архонскæй сосæйы 1-æм километрыл базарæдон центр "Торговые ряды на Архонском"-ы.

Ирыстоны хъæуонхæдзарæдон товаруаддзжытæй уæлдай уым сæ продукци равæрынц Стъарапол æмæ Краснодары крайты, Кæсæг-Балхъар æмæ Дагестаны рес-

Нæ уацхæссæг

"Рæстдзинад" — 2017 азы дыккаг æмбисæн

ИÆХИ
ИРОН
ЧИ ХОНЫ,

УЫЙ ХЪУАМÆ РАФЫССА
ГАЗЕТ
"РÆСТДЗИНАД"

Зындгонд куыд у, афтæмæй 1 апрелы райдытæ 2017 азы дыккаг æмбисæн газеттæ æмæ журналтæ рафыссыны кампани. Федералон паддзахæдон куыстуат "Уæрæсейы пост"-ы Цæгат Ирыстоны филиал куыд фехъусын кодта, афтæмæй азы дыккаг æмбисæн газет "Рæстдзинад" рафыссыны аргъ уыдзæн 918 сомы æмæ 72 капечы. Уымæ, 20 апрелмæ адæмæн фадат ис газет 2017 азы фыццаг æмбисы аргъ — 678 сомы æмæ 96 капеккæй рафыссынæн.

Нæ иузæрдион хæлæрттæм сидæм, цæмæй спайда кæной уыцы фадатæй æмæ 20 апрелы онг рафыссой сæ уарзон газет "Рæстдзинад".

Редакци

Сæрмагонд федералон программæ

"Цæрæнуæттæ — уæрæсейаг бинонтæн"

Цæгат Ирыстоны Арæзтад æмæ архитектурæйы министрæд субсидитæ дæттын райдытæ, сæрмагонд федералон программæ "Цæрæнуæттæ — уæрæсейаг бинонтæн"-ы чи архайы, уыцы цæгат-ирстойнаг бинонтæн.

Уый тыххæй фехъусын кодта Министрадæй пресс-службæ. Пресс-службæйы минæвæры ныхасмæ гæсгæ, республикайы Хицауады æмбырды фидаргонд æрцъид, программæйы архайæг бинонтæй субсидитæ 2017 азы кæмæн ратдзысты, уыдоны номхыгд. Æддæппæт сты 38 бинонтæ.

"Сæ царды уавæртæ фæхуыздæр кæныны кæй фæнды, уыцы бинонтæн ахæм субсиди хорз æххуыс у, — зæгъты арæзтад

æмæ архитектурæйы министри хæдивæг **Бититы Ромео**. — Ацы федералон программæйы фæткмæ гæсгæ, субсидийы бæрц у фæтеры аргъæн йæ 10 проценты онг, уымæ, субсидийы æппæты бæрзонддæр бæрц у 250 мин сомы. Уыцы фæрæзтæ дихгонд цæуынц республикайы бюджетæй".

Зындгонд куыд у, афтæмæй ацы федералон программæйы фæлгæты бирæфатерон цæрæн хæдзæрттæ арæзт цæуынц Дзæуджыхъæуы Гагкæй-фырты æмæ Весеннаяйы уынты тигъыл. Программæмæ гæсгæ радик кæндзысты 280 фæтеры (сæ иумæйаг фæзуат уыдзæн 15 000 квадратон метры бæрц). Ныртæккæ цы æртæ 5-уæладзыгон хæдзары аразынц, уыдон хъуамæ сцæттæ уой 2017 азы кæронмæ.

Нæ уацхæссæг

Къамисæй

Рабæрæг кодтой транспортон фæрæзты уавæр

Муниципалон æмæ муниципалитеты нумайаг маршрутты адæмы ласыны куыст чи æххæст кæны, уыдоны архайдмæ цæстдарды къамисы уæнгтæ мæймæ рабæрæг кодтой 430 транспортон фæрæзты уавæр.

Адæмæн транспортон лæггæдты уавæртæ фæхуыздæр кæныны, стæй лæггæдты æдасдзинадæн фадæттæ саразыны нысанымæ Цæгат Ирыстоны Промышленность æмæ транспорты министрæды, Мидхъуыддæгты министрæды, Фæндæгтыл æдасæй цæуыны паддзахæдон инспекцийы, стæй хъалонты службæйы минæвæрттæ æрвылбон рейдтæ æххæст кодтой.

Æххæстгонд рейдты бæрæггæнæнтæм гæсгæ, сарæзтæуыд 90 суагъæйы æмæ 82 акты. Транспортон фæрæзты хъæндзинæдгæ, газы ифтонггæртты гæххæттæ æмæ маршруты картæйы цухдзинад, стæй уæлæмхасæн бинæнтты савæрд нымæд сты æппæтæй арахдæр æмбæлæг аиппытыл.

РЦИ-Аланийы Промышленность æмæ транспорты министрæды пресс-службæ

Сидт

Зынаргъ æмбæстæгтæ! Ирон адæм!

Куыд зонут, афтæмæй ныр цалдæр азы Уæрæсейы алы горæтты 9 Майы — Уæлахизы Стыр бæрæгбонны рацæуы "Æнæмæлгæ полкъ". "Стыр Ныхас" уынаффæ рахаста æмæ сиды мыггæгты Ныхæстæм, цæмæй мыггæджы минæвæрттæ æмбырдæй рахæссой сæ зынгхуыст хæстонты къамтæ, портреттæ. Бирæ мыггæгты минæвæрттæ "Стыр Ныхас"-ы фæндимæ сразы сты.

Ацы хъуыддагæн стыр ахадындынад ис, куыд мыггæгты иудзинадæн, афтæ мыггæджы кад Ирыстоны дзыллæты æхсæн бæрзонд сисынæн дæр. Курæг стæм æмæ сидæм Ирыстоны мыггæгтæм, цæмæй нæ уынаффæмæ куыдфæндыйы цæстæй ма акæсой, фæлæ рацæуой ацы акцийы.

"Иры Стыр Ныхас"

Хуссар Ирыстонæй

Ногæвзæрст Президентты инаугураци уыдзæн 21 апрелы

Знон Республика Хуссар Ирыстоны ногæвзæрст Президент БИЫЛТЫ Анатолийы суагъд кодтой Парламенты Сæрдары бынат æмæ депутаты æххæстбартæй.

Ахæм уынаффæ рахастой республикайы Парламенты депутаттæ сæ 'мбырды.

Уый тыххæй фехъусын кодта информацион агенттад "Спутник".

Зындгонд куыд у, афтæмæй Бибылты Анатолий 9 апрелы æвзæрст æрцъид Хуссар Ирыстоны Президентæй. Ногæвзæрст Президентты инаугураци уыдзæн 21 апрелы.

Республикайы Парламенты Сæрдæр æвзæрст æрцæудзæн Президентты инаугурацийы фæстæ, нырма уал та законæвæрынадон æмбырды Сæрдары хæстæ æххæст кæны йæ фыццаг хæдивæг **Мамияты Инал**.

Нæ уацхæссæг

Æнæниздинад хъахъхъæнынад

Ивддзинæдтæ — республикайы медицинон кусæндæттæ

Нæ республикайы Æнæниздинад хъахъхъæнынады министрæд равдыста хорз хъæшæрис — ивгъуыд сабаты республикайы дзыллон хабархæссæг фæрæзты минæвæрттæн сарæзта пресс-тур горæты сæйраг медицинон кусæндæттæ. Дзыллон хабархæссæг минæвæрттæ сæхи цæстæй фæдтой, алы ран дæр дзы цы ивддзинæдтæ цæуы, уый. Рынчындæттæ сæйраг дохтыртимæ, хайæдты сæргълаууæджытæ, дохтыртимæ æмæ рынчынтимæ аныхас кæныны фадат дæр сын уыд.

Фыццаг уал журналисттæ бабарæг кодтой Тагъд æххуысы клиникон рынчындон. Гинекологийы хайад бирæ азты цы зæронд бæстыхайы уыд, уырдыгæй ивд æрцъид æндæр ранмæ. Ивгъуыд азы ноябры уый æрбынат кодта рынчындон сæйраг корпусы æртыккæгæм уæладзыджы, раздæр медицинаон академийы хирургийы æмæ травматологийы кафедрæтæ кæм уыдтысты, уыцы ран. Кафедрастæ та сæ бынат ивд æрцъид раздæры гинекологийы зæронд бæстыхайы.

Уымæн æмæ, ныхас рынчынтæ æмæ студенттыл куы цæуа, уæд акаг уавæртæ, фыццагдæр, аразгæ сты рынчынтæн. Ацы службæтæн сæ бынатæ баивыны фæндонны сразы сты республикайы Хицауад Æнæниздинад хъахъхъæнынады министрæды. Гинекологийы хайады дохтырты æмæ медицинаон кусджыты раздæры цы уавæртæ архайдтой æмæ дзы рынчынтæ цы уавæртæ дзæбæх кодтой, уыдон сæ нырыккон уавæртимæ абарæн нæй — цæхæртæкалгæ палатæтæ, къæлидорæтæ, операциятæгæнæн блоктæ. Хайады ис 70 бынаты рынчынтæн. Иæ сæргълаууæг **Таматы Фатимæ** куыд зæгъты, афтæмæй операциятæн сæ фылдæр кæнындæр эндоскопийы, ома, рынчынтæ бирæ æнцондæрæй кæмæн быхы, ахæм нырыккон медицинаон фæрæзтæй. Алы сылгоймагæн дæр иæ низыхатмæ гæсгæ цы хостæ хъæуы, уыдон сæ 'ппæт дæр сты рынчындонны.

Сæйраг дохтыр **Томаты Марат** куыд радзырдта, афтæмæй рынчындонны кусджытæн сæ мынд фыст цæуы афоныл. Мызд фæфылдæр кæныны хъуыддаг къухы æххæстæй нæма æфты, нырма уал сæ мыздыл 50 проценты бафтыдтой реанимацион хайады кусæг дохтыртæ æмæ медицинаон кусджытæн, уымæн æмæ адонæн сæ куыст, иннæ хайæдтимæ абаргæйæ, у дзæвгар зындæр.

Рынчындонны травматологийы хайады сæргълаууæг **Дзæхаты Владимир** куыд загъта, афтæмæй хирургийон службæ алы бон дæр рынчынтæн æххæст кæны, быхсæн кæмæн нал вæййы, ахæм тагъд æххуыс. Сæ куысты уавæртæй сты разы, хирургийон бригадтæ сты æххæст, дохтыртæн куысты уавæрд бынат ныртæккæ нæй. Реанимацион хайады сæргълаууæг **Хъаммæрзаты Раман** та, сæ куысты уавæртыл дзургæйæ, загъта, æрæджы сæм кæй фæзынд, уæззау рынчынтæ кæмæй уæлфынц, æртæ ахæм онг ИВЛ аппараты, стæй газоанализатор, æнæ уымæй дæр тыхст рынчынтæн гæнæн нæй. Сæ куыст уæззау кæд у, уæддæр хайад у куыстхæон, разы сты, сæ мыздыл сын кæй бафтыдтой, уымæй дæр. Æрмæст хайад иуасдæр хъуаг æййафты дæсны реаниматологтæ æмæ анестезиологтæй. Дæсны специлисттæ сæм цæмæй фылдæр уа, ууыл архайы рынчындонны разамынд. Зæгъæм, хæрзæрæджы Уæрæсейы Æнæниздинад хъахъхъæнынады министрæд республикайæн цы æртæ квотæйы радик кодта, уыдонмæ гæсгæ æртæ специалистзы арвыстой сæ арæхстдзинад ны- вылдæр кæнынымæ. Фæстæмæ уыдон æрыздæхдзысты дæсны эндопро- тисттæй.

Журналисттæ бабарæг кодтой гастроэнтерологийы хайад дæр. Хайад ис

кæлæддæр зæронд бæстыхайы. Ацы ран рынчынтæ цы уавæртæ дзæбæх кæнынд, уыдонæн быхсæн нал ис рагæй дæр. Сæйраг дохтыры ныхасмæ гæсгæ, фидæны фæнд кæнынд, ацы хайад, стæй лаборатори, рынчындонны кæртты æрдæгарæзтæй цы бæстыхай лæууы, уырдыгæн райвон. Æмæ йын кæронмæ ахæццæ кæныны гæнæн нал æмæ нал уыд. Ныр иæ арæзтад кæронмæ ахæццæ кæныны хуыддаг "Цæгат-Кавказы Федералон зылды райрæзты" нысанæвæртæ программæмæ хаст æрцъид, æмæ хуыддаг иæ бынатæй фæзмæлд — афæдзы кæронмæ бæстыхай уыдзæн æппæтæй дæр цæттæ. Рынчындонны сæйраг дохтыр **Иккаты Мурат** куыд загъты, фæтæмæй дзы уыдзæн 6 хайады æмæ рынчынтæ сывæлæттæн 100 бынаты. Ардæм цы рынчынтæ сывæлæттæ ласдзысты, уыдонæй алкæмæн дæр иæ низыхатмæ гæсгæ уыдзæн хицæн исæн ран. Инфекцион хайад ныртæккæ цы зæронд бæстыхайы ис, уый та реконструкцияд æрцæудзæн, æмæ дзы æрбынат кæндзæн, ныртæккæ соматикон хайады бæстыхайы фыццаг уæладзыджы къуындæг уавæртты чи архайы, сывæлæттæты уыцы поликлиникæ. Соматикон хайады бæстыхай дæр у цалцæггæнæнæг, æмæ уыцы хуыддаг дæр ис республикайы Æнæниздинад хъахъхъæнынады министрæды планы. Сывæлæттæ рынчындонны дæр ис дæсны медицинаон кусджыты фарста. Нæ фæг кæнынд сывæлæттæты хирургтæ, неонатологтæ, реаниматологтæ.

(Кæрон 2 фарсыл)

Дзырды фарн
Иунаггæй архайыны фæнд — нæ рагон знаг.
БРЫТЪИДЖЫ Елбыздыхъо

Боныхъæд

Республикайы гидрометцентр куыд хъусын кæны, афтæмæй абон, 19 апрелы, ранæй-раетты уардзæн. Уæлдафы температурæ республикайы — 13 — 18 градусы хъарм, Дзæуджыхъæуы — 14 — 16 градусы хъарм.

Боны дæргъ — 13,36

Хурыкаст — 5,12
Хурныгуылд — 18,48

Валютæйы аргъ
Доллар — 56,09 ↑
Евро — 59,93 ↑

Ивддинадта — республикаыи медицинон кусандатты

МОРГУАТЫ Асланбег ныхас каны журналистиме

(Райдайен 1 фарсыл)

Журналисттен сө дарадыры балц уйд Республиккэйи клиникон рынчындонма, дадзинты центрмэ. Центры специалистта, сө саргы рынчындоны сэйраг дохтыр **Моргуаты Асланбег**, афтэмэй равдыстой, центр куйд кусты, уий, операциягәнән блокта, сө ног аппаратура, центры реанимацион хайда, рынчынты палататэ. Дадзинты центр арэвт у фондз хайдагы, уырдам хаст цөуынц диагностикал службэтэ, компьютерон томографи, неврологион, кардиологион службэтэ аэмэ аендэртэ. Дадзинты центр аххаст каны диагностикон-дзэбэжгәнән мадзэелты аплэат комплекс дээр. Рынчын ардам куы аербаласынц, уэд иэ уавэры тыххэй бөлвирд информация раздээр аэрвост аэрэуы сэйраг монитормэ. Ангиограф "фены", дадзинты кусты гышылдыр ивддзиндэтэ кэцы ран аэрдыц, уий, зөгьэм, зөгьдэйи дадзинты, сарымагызы дадзинты, кыхэты дадзинты, стэй уыц информация дохтыртэ равзыр аэмэ уынаффа рахэссынц, рынчынэн цы хуыз баххыс каны хуэуы, уий тыххэй. Операция ашы ран канынц бынаттон анестезиягэ пайда кэнгэйтэ. Палатэты алы рынчынэн дээр иэ хуыс саны раз ис иэ уавэрмэ цэстдээр монитортэ, хуыс сэнэтэ сөххэдэг сты биурэфункционалон, инсульт аэмэ инфарктэй уэззэу рынчынты уавэры домэнтэм гасгэ арэвт. Дадзинты центр иэ куйст куы райдыдта, уэд рынчындонэн иэ гэнэнтэ, стэй иыл цы уэз аэуы, уий дээр дзэвгар фэуылдыр сты. Сэйрагдэр та уий у, аэмэ, инсульт аэмэ инфарктэй рынчынтен сө фылдэрэн сө нызэй айрвэзыны гэнэнен раздээр кэд нэ уйд, уэд сын ныр ахэм гэнэн фэзынд. Моргуаты Асланбег куйд радзырда, афтэмэй фэстаг афэдэзы аэрдагмэ улэфэан аппаратта ИВЛ-ты нымэц ринчындоны фэци аэртэ хаты фылдэр. Сэйраг дохтыры

вэйи 21 медицинон бригады, кэд аэмэ хуамэ уой 39. Ацы нымэц ирдэй аэвдисы, дохтыртэ аэмэ фелсыртэ цы аэгэрон стыр уэз хэссынц аэрвилбон, уий. Ахэм уэззэу куыстан бирэтэ нэ бафэразынц, аэмэ, стандамэ ног адэмэй чи аэрбацэуы, уыдонэн сө фылдэр цалдэр мэйи фэстаг сө куйст ныууадзынц. Эмэ, кэй зөгьын аэй хуэуы, тагыд аххуыс стандамэ дохтыртэ нэ фаг канынц. Уэдэ дзы аккаг мызд дээр нэй. Эплэат ацы фарстатэ алыг канынл зэрдиагэй архайы стандамэ ног разамонэ. Иэ "рбацидимэ дзы аххастэй кусты райдыдта системэ "ГЛОНАСС". Тагыд аххуысы алы машина дээр горэты цы ран ис, цы куэсэг у, аплэат уыдэттэ аэвдисы компьютеры монитор, аэмэ, рынчынэн баххуыс каныны фэдыл сэм куы аэрбадзырны, уэд диспетчер уырдам арыты, цы ранэй дзырдытой, уымэ хэстэгдэр чы разына, уыцы тагыд аххуысы машина. Афтэмэй цыбырдыр кэны тагыд аххуысы аххэстэмэ кэсыны рэстэг. Митциты Астан куйд радзырда, афтэмэй тагыд аххуыс сөн ис днуэу хуызы: иу — быхсэн кэмэн нэй, ахэм тагыд аххуыс, ардам хаст цөуынц инсульт, инфаркт аэмэ, адэймагэн амалыны нэстасг кэмэй у, аэндэр ахэм уэззэу нызтэ, аэмэ уэд тагыд аххуысы машина рынчынмэ хуамэ хэццэ кэна 20 минутмэ; дыккаг — аенэаргэвэгг аххуыс, зөгьэм, адэймагэн иэ туджы аэлхыддэ фэбэрзонддэр, фэкардэр сты, иудаджы рынчын кэмэй у, уыцы нызтэ, аэмэ уэд ахэм рынчынмэ машина хэццэ кэндээн сахатмэ.

Эрыгон разамонэген иэ зэрды ис бирэ хорз ногдзиндэтэ. Зөгьэм, хэздэрон телефон тагыд аххуыс фэдзырны номыртэ сты 03, чыраг телефонэй куй дзурай, уэд та — 103. Ацы хуыддаг алы нэ зоны, аэмэ 2017 азэй фэстэмэ тагыд аххуыс фэдзырны уыдэн иунаг номыр — 112. Фидэны фэзындэн "тагыд аххуыс" тыххэй дзээнгарджытэ электрон хуызы дарадэр адэттын гэнэн, стэй ма бирэ аендэр хорз фэандтэ. Разэнгардэй чи архайы, иэ куысты иуэрдон чы у, уыцы аэнт-куыс разамонэген иэ кыжы кэй бафдызты, уий гуырыхойга нэу.

Сө балцы кэронбэттэны дзыллон хабархэссэг фэрэзты минэвэртэ сө фэандон загстой аенэиндзинад хыаххэнынады министр **Михаил Ратманов**, цэмэй ахэм пресс-туртэ арэвт цэуа рэстэгэй-рэстэгэмэ, аэмэ, республиккэйи аенэиндзинад хыаххэнынады кыбазы цы ивддзиндэтэ, цы хуыддэттэ цэуы, уыдон адэмэн хуысын кэной.

ДЕДЕГКАТЫ Зэлине

Мэскуыйы цэрэг ирэттэ

Ахсызгон фембэлд "Аист"-ы

15 апрелы Куадзэны размэ бон Мэскуыйы ирон ахсэнэды уэнтгэ ирон кафе "АИСТ"-ы фембэлдысты Мэскуыйы раздэры сэргылаууаг Юрий Михайлы фырт Лужковимэ. Кафейны хицау у амалхэм Гэджыныты Зара. Уий хорз фынг аэрвэрда, ирон агыдау куйд аmony, афта.

Юрий ЛУЖКОВ ирон бэгэныи кысымэ, иэ галиуэрдэгэй аэртэ уэливыхимэ ГЭДЖЫНАТЫ Зара, иэ фарсма ДЖЫКАЙТЫ Нина аэмэ ХОДЫ Тамерлан

Ацы фембэлдыл бацархайда Мэскуыйы администрацийы раздэры куэсэг Джыккайты Нина. Уыдысты дзы Мэскуыйы ирон ахсэнэды уэнтгэ Саулохты Умар, Бэзэтой Зэмэ, Джыккайты Нина аэмэ ацы рэнхыты автор, стэй, ам цы ирон студенттэ ахуыр кэны, уыдон.

Хуыцаумэ скуыды фэстаг Юрий Лужков зэрдиаг афэтэг ракодта днуэуэ Ирыстон цэрэг адэмэн. Эрхуыды кодта, Ирыстон нын замантэ куы "рцыд, уыцы азтэ. Мах дэр вын ирон адамы номэй стыр бузыг загтам, зындзиндэтэ рэстэг нэ адамы раз кэй балаууыды аэмэ днуэуэ Иран цы стыр аххуыс бакодта, уый тых-

хэй. Саулохты Умар иэ раныхасы бафиплайды, ирон адэмэй кэй нукуы фэрех уыдысты, нэ днуэуэ Иран цы стыр аххуыс бакодта, уыдон. Ирон адамы номэй иын Куадзэны бэргэбэны арфэтэг ракодта.

Зынарго "Рэстдзинад"-ы редакция, сэрмагондэй мэ зэгьын фэанды стыр бузыг Мэскуыйы ирон кафе "АИСТ"-ы хицауэн, амалхэм Гэджыныты Зарэиэн иэ ирон дзинэды тыххэй. Эдзухдэр раэдауэй амбэлы, ирон адэмэн кад чи кэны, уыдон.

ХОДЫ Тамерлан

Доны объекттэ Кэсаг ахсыны бар нэй

"Росрыболовство"-иы Ныгуылэн-Хэспийаг управлени куйд феххуыс кодта, афтэмэй, еугэф калыны афон кой райдыдта, уымэ гасгэ 15 апрелэй 15 июны аэмгуйдмэ адэмэ Цэгат Ирыстоны, Дагестаны, Кэсаг-Балхэры, Цэцээн аэмэ Мэххэлы доны объектты кэсаг ахсыны бар нэй.

Июны астамэ вэдомствойы куджытэ амынд республиккэйи доны объектты аххаст кэндзысты рейдтэ.

Бынаттон хиуынаффайд Лыггэнинаг фарстатэ — бирэ

Дзэуджыхуэуы бынаттон хиуынаффайды администрацийы сэргылаууаг ЭЛБЕГАТЫ Барисан радон фембэлд уйд гораты цэрджытимэ. Уый тыххэй феххуыс кодта администрацийы пресс-служба.

Ацы хатт администрацийы разамонэг бабэрэг кодта, Карцайы сосэ аэмэ Пушкины уынджы тигуыл цы цалдэр бирэуэлэдыгон хэздэры ис, уыдон. Раздэры аэмдзэрэнтэ цэры цалдэр сэдэ адэймаджы. Уыдонэй бирэтэ аэрбацэуысты гораты разамындимэ фембэлдмэ.

Элбеджы-фыртэй уэлдытэ ныхасы архайдой иэ хэдиэвэг **Таматы Майрэн**, гораты цэрэнуэтты коммуналон хэздэрады комитеты сэрдар **Дыдарты Ахсарбег** аэмэ администрацийы структурон дэлхайдэтты бэрнон куджытэ.

Адам сө хэстэсты аэмэ курдиэттэ фэхэццэ кодтой администрацийы разамындимэ. Зөгьэм, бынаттон цэрджытэ бирэ фаутэ аэрхастой, сө хэздэрттэ кэй бэрны сты, уыцы разамындэттэг компания куыстмэ. Сө ныхасмэ гасгэ, компания иэ хэстэ аэмбэлгэ хуызы не "ххаст кэны. Адамэ тыхсын кэны, Карцайы сосэны цы фосэргэвдэн бынаттэ аэмэ дзиздэ уэйгэнэн дуканитэ ис, уыдоны архайд дэр. Дзиздэны куыстады хауэццэгты фэмэ бирэгэйтэй амырды кэнынц дзэггэл куйтэ. Уыцы аэууэл, кэй зөгьын аэй хуэуы, тэссаг у сывэллэтты аэдасдзиндэн.

Фембэлдмэ аэрбацэуаг адэмэй иу та гораты разамындмэ бахатыд, цэмэй сын сө кэарты саразой сывэллэтты хызээн фэз.

Ацы аэмэ иннэ фарстатэм лэмбынаг байхусгэйтэ, Элбегаты Барис гораты администрацийы структурон дэлхайдэтты разамонджытэн бахэс кодта, цэмэй лэмбынаг аэркэсой аплэат лыггэнинаг фарстатэм дэр.

Гораты администрацийы разамонэген уыцы фембэлд ацы аз уйд фэндзэм. Куйд нысангонд цэуы, афтэмэй гораты алы микрорайоны цэрджытимэ дэр фембэлд-тытэ арэвт цэуыдысты дарддэр.

Нэ уацхэссэг

Зынджы стьэлфэнау ирон лэг дард фэхауд

Операци "Осетин" — Францы зэххыл

Фыдыбэстэйи Стыр хэсты тымыг ирон лэджы дэр Европэйи цына кэуымы балаууын кодта, ахэм, аэвэцэагэн, стэм ис. Уацары бахаугэйи дзы, фадат кэмэн фэци, уыдон концлагертэй мэлэт аэмэ царды "хсэн ауэдзыл лыгдысты, хысмэт сө цы бэстэ-тэм бапэрста, уыдон партизантэм, фашисттэн ныхкэуырдыдэттэг кьордтэм. Бирэтэ дзы лигдзгэ-лидзын знаджы намыгэй кэйдэр зэххыл ссардой сө мэлэт, уым, алыuson сусэг-дзинад бафтыд сө хэабатырдынадыл, сө царды фэстаг уысмыл. Иннэтэ, аэн бэстэты партизанты кьордты архайгэйи, фэстэдэр лыг кодтой знаджы тыхт "нуэарттэ". Уымэй аэввахсдэр кодтой Уэлахизы бон.

Эрмэст Францы зэххыл партизанты хицэн кьордты командиртэ уыдысты Гэбуты Алыксандр, Цопанаты Хьантемыр, Цэлыккаты Барис, Гуыриаты Инальхы, Солтанты Андрей. Сө иуы — Цопанаты Хьантемыры тыххэй абон уыдзэн нэ ныхас.

Зэхх, аэрз алы ран дээр адэмэй — сө хэбултыл иуэрдон сты. Рэвдауынц сө, цардхэомыс сын дэттынц. Эмэ дзы алы йэхирды-гонау пайда кэны, иэ намыс, иэ зонд куйд аmony, афта. Эмэ хатт уды рэсугдыдзинад, фарн, рэстаг аззайы састы бынат, чызы донау сыл раивылы фыдэхэардыдэнтэ фыдгэнд, аэмэ сысты рын, адэймаджы хыомысэй адэймаг марэг рын. Цардхэссэг туг сцэмтэ вэйи ны дэрэгт, нэ уромэг зэххы риуыл, быдыртэ хуртуану байдзг вэйиынц мэрдтэй. Зэхх фэххэрзы, аенэсын ныхэстэй кэны хырагэй иэ аэдэрд хэбултыл, фыдырнэй фэххэаххэны удэгэсты.

Хэсты азты бирэ бэллэхтэ федта Францы зэхх дэр. Бирэ аенэзонгэ аэвэагыл феххуыста хыэрзын аэмэ удисэн фэстаг ныхэстэ. Иэ ххэдыт, хэхты, горэтты аэмэ хуэуы хуыст ирон ныхас дээр: тохмэ сидэг аэмэ рисуромэг дзырдытэ. Ныххуыста сэм Францы зэхх. Ныххуыста аэмэ рахатыдта, зонгэ зэлгэ кэй сты. Базыдта кэддэры алайнэтты, хурысхэсэны "рдыгэй иэм дзэвгар аенусты размэ цы бэхджынтэ аэрбагуылф кодтой, ам иэ риуыл цэрбэн бынат чы ссардта, иэ "вэаг кэмэй байрох, уыцы энэмы адэмэды фэстагэты аэвэджы зэл. Эмэ сө фыды-знагэй аэмбэхасты иэ ххэдыты тары, иэ кэмтты цэассыты. Сидты сэм, хуыдта сө фашизмимэ карз тохмэ. Уым, Францы хуссары, хэхтэ иэ райгуырен Ирыстону баууон аэмэ сусэг кодтой хондыуэрхыакуаг лэппу Цопанаты Хьантемыры дэр. Уым сэм, мэлэты дзыхэй йэхы байсагау, алыгд фашистон концлагерэй.

Дарг гуыргыаххэ, зын аэмэ тэссаг уйд Хьантемыры фэндэг Францы зэххэмэ. Хэххон сарыстыр лэппу цэрэгэсты тэхэнтэм, уды зэгордмэ бэллэды. Сэрбардзинад ын Октябры революци аэрхаста, уий тэлфэтэй тэлфыд иэ зэрдэ. Уий аэнтыстэн лэагд кэнынмэ тыр-ныдта. Скылайы ахуыр кэнынмэ, кустынмэ, бэхыл баднымэ иэ ничи амбылдыта. Иэ зэрдырэгэвэддизнад, фэллойаэрзондзинад ноджы фэбэрэгдэр сты Тамбовы бэхджын афсады училищэйи ахуыр кэнгэйи. Эмэ сси афэйнер. Уий тагыд аэй (1939 зын райдыдтой) балаууын кодтой Хурныгуылэн Украинэй. Ам аэмыстэты уйд, арэн фидар нэ уйд контреволюцийы базэйаэццэгтэ сырдау лэбурдой сабырцэрэг адэмэмэ. Стэй — фин-нэгитмэ хэст. Рог фэц дзы фэци. Куы сдзэбэхх, уэд службэ кодта 14-аэм бэхджын афсады Польхыны арэныл. Ам аэй аэрэйиэфта Фыдыбэстэйи Стыр хэст. Ам службэ кэнгэйи, иэ амонд баиу кодта Томайты Дунетханымэ. Фэлэ сө ххэлдыг бонтэ бирэ нэ ахастой. Арэнтэ сабыр нэ уыдысты, цыдэр бэллэх сэм залиаг калмау кэй хылы, уий аэмбэртой аэрнхэххэ хэнджытэ. Хьантемыр дэр Дунетханы гагадуу раврыста Ирыстонмэ.

Хэсты фыццэг бонты нэ хурныгуылэн арэныл цы бэллэхтэ аэрды, уий абон скылоадауэтан дээр зындгонд у. Аенэххэлэады ныбырсты азэрэй бирэ сыххэсэд-донтэ уацары бахаудтой. Уыдонимэ Цопаны-фырт дэр. Эфхэрд аэмэ ссэстэй хызэмэрттэ кодтой знаджы концлагерты. Эгад уыдыс, Советты бэстэйи калджын салдат уэвгэйи, фашисты дэлбар сын сө бардырдытэ аххаст кэнын. Фэлэ быксыдта хыстэр лейтенант Хьантемыр. Алыдыны фэнд иэ сэррэй нукуы схицэн. Эмэ иын куйд-дэр фадат фэци, афта йэхы баууон кодта Францы хэхты. Ам францаг мактимэ (афта хуынынц францаг партизантэ) иэ маст иста тэлсгырдытэ.

Уэндон, рэвэд аэмэ аэрхуыды-джын уйд хоаг ирон лэппу. Уйтагыд ын иэ аэрхэстдзинадыл сө цэст аэрвэрдойтой францаг партизанты разамонджытэ аэмэ иын иэ бар бакодтой хицэн кьорд. Уым уыдысты уырысэггэтэ, ирэттэ, сомикхэнтэ, францэггэтэ, испайнэггэтэ, цэцэиэнгэ аэмэ дагестайнаг. Алы дэр арг кодта иэ зонд аэмэ ныфсэн, иэ аэрхэстдзинад аэмэ ныхассэн. Уымэ гасгэ иу адэймагуу сэхти цэттэг кодтой алы операциямэ дэр. Эмэ бирэ фыдыбылэтытэ фэагэагтой фашисттэн, дзэвгар дзы фэагэагтой, хэлдой сын сө хэхээн техникэ, сэрмыгтой цэуггэдон Оды сэрты арэвт днуэуэ хыды, фэлдэжтой знаджы поездтэ.

1944 азы Советон Аэфсад фаши-

тон аэрдонгэн бэрзэйсэттэн цэфтэ куы ныккодта, аэмэ знаг саргой куы сси, уэд Европэйи бэстэты партизантэн дэр сө хэстэ фэстырдыр сты. Хуыд аэргом хэстытэ, хуэутэ, горэттэ исын. Цопаны-фырт цы партизанты иугонды архайда, уий ахсджиагдэр хэс уйд горэт Каркассон аэрбалэ-бурджытэй суэгд кэнын. Иугондой командир, испайнаг аэвзыгд лэппу, Испанийы зэххыл фашистимэ тохты фэлтард адэймаг (уыд интернационалон бригады бригадир) сфэнд кодта стыр операция райын-дзын. Хонгэ та иэ ракодта "Осетин". Уий хуымэтэджы нэ. Ирэттэ уэлдай хэабатырэй сэхти равдыстой Каркассоны зылды, сө уэндон ныбырстыты кой цыд дзы хэй-дзыхымэ.

Операци "Осетин" уйд вазыгджын аэмэ тэссаг. Каркассоны уыдыс фашисты стыр гарнизон. Хуссары "рдыгэй цалдэр километры аэддээр та — афсэддон хай. Уымэн фадат уйд цыбыр аэмгуйдмэ горэтмэ аххуысмэ фэзынынмэ. Уымэ гасгэ операциямэ цэртэ кодтой биноныг, днуэуэ кыуырийы бэрц.

Эплэатдэр сбэрэг кэнгэйи аэмэ сбаргэйи, партизантэ опера-

Зэхх мадау барон аэмэ хатыргэнаг у. Зэххэн иэ ххэбултэй уэлдай ничи у, йэхы дзы никэуыл атиг кэны. Фыдгэнэгыл аэмэ хэрзгэнэгыл дэр. Иэ риуыл сын кэмфэнды дэр, кэвэмфэнды дэр — уэрэх фэндэг. Хэрзгэнэмэ аэмэ фыдгэнэмэ дэр. Зэхх мадзура у. "Ма кэн!" зөгьын нэ зоны. Эмэ иэ ххэбултэ кэрэвдзи куы нал фембарынц, кэрэвдимэ топпы кэсэнэй кэсын куы райдайынц, уэд цыдэр аэнэбондзинад банкэры иэ-кымэ аэмэ нырхуым вэйиы, мидсаггэс аэй фэххэры. Саударэг мадау иэ аэдэрд ххэбулты иэ ххэбысы фэ-норды, сө рис аэмэ зын сын йэхимэ айсы.

Ци райдыдтой, куйд нукуыма уйд, афта — бон днуэуадэс сахатыл. Сэрдыгон зынг хур уэлдэфы гэвд стардта 35 градусмэ. Ноджы тэвддэр уйд операцийы цэххэры. Хьантемыры кьордан бабар кодтой иэ тэксэ райдайэн — афсэнэвэн-даджы станца байсын.

Хэс сэххэст кэнын хуэуы, куйд гэнэн ис, афта аенэххэр — аенэсылпэт. Дэ зэрдыл дар, операци "Осетин" кэй хуынын, уий — мидбыхулдгэ фэдзэхаста иугондой командир Цопаны-фэрты. — Уий фэстаг — комендатурэмэ. Уырдыгэй дэ сигнал аэмэ аплэат кьордты ныбырсты баиу уыдысты.

Боны днуэуадэс сахаты аэмэ 30 минутыл станца аенэххэлэабайы уйд партизанты кухы. Разэй стыр дэр хэс уйд цопанонтыл. Францаг мактэ граждайнаг уэлдэдэрэсы иугэй аэрхула кодтой посты аэмэ телерагы агуыстыты алыварс. Иуыулдэр аенэххэлмэ кастыты Хьантемыры сигналы. Фэлэ уий цэмэддэр гасгэ аэрэджы кодта. Командагэнаэн пункты стыхысты.

Уэ зэрдэ иыл дарут: уыцы ирон та цыдэр аэрхуыды кодта, хуымэтэджы нэ фэстиат кэны, — иэ хэс бапэрста командир.

Раст уйд командир Цопаны-фырт станцэйи уавэрмэ гасгэ фэвиста комендатурэ байсыны цыд. Иэ аэ-тохгэнджытэ Белеккаты Ахсарбегимэ, Цэлыккаты Барисимэ, Гусаты Солтанымэ, Нартыкты Черменимэ, Айларты Аджанимэ, дагестайнаг Саид Оморовимэ, цэцэиэнгэ Ауди Устархонимэ, дзуттаг Михаил Аровимэ аэмэ бафиппэгэ бахуызыдысты гораты астамэуэ, немцыцгыты комендатурэйи цурмэ. Эртэуэлэдыгон агуысты рабын сусэны мэйи хуры тэвдэй хыаххэнджытэ сэхти аэрэмбэхстой будкэты. Сө "сисын" бахэс кодта Аров аэмэ Белеккайы-фыртэн. Иуы дзы скуынаг кодтой уайтагд, фэлэ уынэармэ иннэ будкэйтэ аэд аэ-томат рагэлп ласта иннэ хыаххэйнэ-нэг. Аров ыл гранат бэвзылдыта, аэмэ аэд будкэ хэрдмэ фэахт.

Уыцы уым францаг гораты уынты ныйызэуэлд тыхджын "Ура!" Эмэ цопанонтэ фэвээрдысты комендатурэйи аэртэ уэлдэдыжы дэр. Эмэ сө асыгдэг кодтой немцытэй. Уыцы тохы фэацэф партизантэй цалдэр. Уэдэ францаг мактэ бацахстой пост, телераг аэмэ телефон. Фашисттэ сэхти лэвэрдой уацары. Уыдонимэ гораты комендант дэр.

Энтыстджынэй ахицэн операци "Осетин". Горэт Каркассон уыцы бон иууылдэр бацти партизанты.

1944 азы дзэссэм августы Цопанаты Хьантемыры партизанты кьорд баиу Францы зэххыл советон партизанты фыццэгэмэ полкымэ. Иэ ко-мандир Александр Казарян. Хыстэр лейтенант Цопанаты Хьантемыры савэрдой ротэйи, стэй та — цып-пэрэм батальоны командирэй.

Полкэн францаг инэлэр Зеллер иэ стухтдзинадты тыххэй саккаг кодта хэстон тырыса. Уий Францы зэхх фашисттэй асыгдэг кэныны фэдыл кадджын парады хэссны бар аэрхууд Хьантемырмэ. Уымэй ма иэ хэстон аэмбэлттэ Цэлыккаты Барисэн, Гуыриаты Инальхээн Францы хицауад саккаг кодтой ордентэ "Хэстон дзуар" аэмэ май-дантэ "Франц ссарбар кэныны тыххэй".

Хьантемыр Ирыстонмэ аэрзы-дэкт 1947 азы. Фэллад хэстонэй. Иэ мад Зэлигойыл, иэ цардамбал Дунетханыл уыцы бон хуызэн ахсыгон цэу нукуы аэрдыд. Ай-гый! Хэсты райдайэнэй фэстэмэ дзы иу хабар никэцэй феххуыстой. Эбэрэгэй сэфтыл нымад уйд. Ныр сэрэгэйи сэмбэлд иэ ххэ-дзырлы. Фэлэ сө цин бирэ нэ ахаста. Афэдзы фэстаг Куырттаты скылайы хэстон хуыддаг аэмэ фэллойы ахуыргэнэг Цопанаты Хьантемыр, уацары кэй уйд, стэй — Францы зэхх фашисттэй кэй сыгдэг кодта, уий тыххэй иэм ор-гантэ цыдэр аэнэбондур азым "ссардой" аэмэ иэ аэрцахстой. Фонд аэмэ ссэдз азы ахэстоны фэадыны тэрхон ын рахастой.

Фэлэ, арв куйд нэры, афта нэ цэвы. Аст азы фэстаг, рэстэг куы айвта, адэймаджы хысмэтмэ адэймаджы цэстэй кэсын куы райдыдтой, уэд иэ рэстдзинад сбарэг, аэмэ иэ суэгд кодтой. Иэ хызэмэрттэй фэрвэвт кал-джын партизан. Эмэ та кустын рай-дыдта скылайы кэстарты хыомыл-гэнгэйи. Йэхичэн дэр ис днуэуэ лэппуы аэмэ иу чыг. Царды раст фэндэгмэ сө ракодта. Эплэат хуыдыдэгты дэр сын фэзынмай у сө баба, хэсты аэмэ фэллойы ве-теран. Эмэ аэрмэст уыдонэн нэ, цы скылайы куыста аэмэ, кэм цард, уыцы сыххэстэн дэр стыр-рай-чысылэй.

Зэхх мадау барон аэмэ хатыргэ-наг у. Зэххэн иэ ххэбултэй уэл-дай ничи у, йэхы дзы никэуыл атиг кэны. Фыдгэнэгыл аэмэ хэрзгэ-нэгыл дэр. Иэ риуыл сын кэм-фэнды дэр, кэвэмфэнды дэр — уэрэх фэндэг. Хэрзгэнэмэ аэмэ фыдгэнэмэ дэр. Зэхх мадзура у. "Ма кэн!" зөгьын нэ зоны. Эмэ иэ ххэбултэ кэрэвдзи куы нал фембарынц, кэрэвдимэ топпы кэсэнэй кэсын куы райдайынц, уэд цыдэр аэнэбондзинад банкэры йэхимэ аэмэ нырхуым вэйиы, мидсаггэс аэй фэххэры. Саударэг мадау иэ аэдэрд ххэбулты иэ ххэбысы фэанорды, сө рис аэмэ зын сын йэхимэ айсы.

Дзэвгар хыггэн ныффарэзта Фыдыбэстэйи Стыр хэсты рэстэ-г. Иэ риуыл бирэ туг ныккал. Сө удисгэ иыл хысмэтгэнэагу бир-рэд адем нуддэглом. Стырэй, чы-сылэй, нэлгоймагэй, сылгойма-гэй. Сө рухх ном баззид уэлэ-уыл. Сө хэабатырдынады аэвди-сэн сты, адамы цэгдэг рыны ныхмэ тохы Уэлахиэ чи аэрхаста, сэрэгасай чи баззад, уыдон. Бирэ хызэмэрттэ бавэрста, бирэ адамы рис аэмэ стухтдзинадтэ федта Цопанаты Хьантемыр дэр. Эплэат уыдон хаста иэ зэрдыи, иэ удыххэты. Уыдон аэй царды код-той бэрнондэр адэмэн лэагд кэнынмэ, хэсты ныхмэ тохы — аэнкэардтой сыххэстэ, мыггаг. Иэ ныхас сын уйд зонды хос, иэ агыдау — фэзынэг. Уымэн аэй хуыдтой сыхы, мыггадгы хыстэр. Уымэн ын-иу бабар кодтой ахсдж-агдэр хуыдыдэгтэ. Цыны, зыны, хэллардзинады, фэрныгды хуыд-дэгтэ. Уыдоны-иу алы хатт дэр иэ сэйрагдэр сидтытэй иу уыд: "Дуне сабыр уэд!"

Дуне сабыр уэд! Ацы дзырдысты хуыды, хэсты мэлэтхэссэг тас кэй зэрдыты ахыт, уыдонэй тынг-дэр никэмэ хэры. Эмэ иэ мачуал бавэрэд, уий уйд Цопанаты стухт хэстонэн иэ стырдыр ар-фэ кэстэртэн.

ЦГЮИТЫ Хазби

Уарз да бәстә, зон да хьәстә

"Нә рагфыдәлты хурон бәстә Цымад..."

Царциаты ардзон диссагтә бирә ис Ирыстоны. Уыдо- ныл дис кәнын — диссаг нәу, аңаг диссаг у се сфәлдиг- сәг. Хуымгәнаг дәр уыд, хьәбатыр дәр, мәсыгамайаг дәр... Дурджын, аҗадаг ран-иу хор аҗрайын кодта, цард ама мәләты ахсан аҗдыста сгубыт ама ләгдзинад, хохы сәр амадта мәсгубытә, фидерттә, гәнахтә. Кәрдәг кәм нә зад, зәххы мәр дәр кәм нә уыд, уым царциаты диссаджы хуызан дурәйгуыр арвмә фәһәуын кән, — уымән уәнгдх, ләгдх, зонды тх ама фидар ныфс куд нә хуыдыс!? Фәлә цардмәбәлләг уды цы бауром- дзән? Цәвәр хох, цәвәр цәлххур, цәвәр афдон!.. Дуртә аҗмбырд кәныны рәстәг-иу куы аҗрыд, уәд-иу нә хәх- бәсты арвмә фәһәдысты дурәйгуырды цыртдзәвән хәзнәтә ама аҗрхәрыны мәсгубытә. Ама та-иу дурджын бәстәйи 'хсан аҗрхәма фәһәдысты удләууән фидерттә, куәндәттә ама цәстравдауәг гәнахтә. Сәумәрайсом-иу хурзәрин хәхтыл куы ратылд, уәд-иу дурәй амад хәзнәтә сә хуыз скалтой. Бирә дон ахастой хәххон цәуәгә- дәттә уылтәтә Хьасын дәнджызма, бирә дурдәснытә схьомыл сә фарсмә, бирә дурәйгуырды цыртдзәвәнтә сгүрәт сә былгәрттәтл.

Историчон архивтә куд амонны, уымә гәсгә Цымады 1896 азы цардис 57 хәдзәрә; уычы фәһәры бәһәты Хуыцаумә куй- той 497 адәймәджы (262 нәлгоймаг- мәттә ама 235 сылгоймагтә). Мылгәтәм гәсгә сә куы ахцән кәнаем, уәд сә рәвзәрәдзәвән ахәм номхыгд: Бирәгүтә, Бицотә, Борәтә, Бототә, Гагкәйтә, Датитә, Дзәвәрәхотә, Калотә, Кәсәбитә, Багатә, Мадзатә, Пагәтә, Созәтә, Тлатә, Тотыккәтә, Тохсыртә, Уататә, Уырымтә, Джыккәйтә, Ханайтә, Хьайтәтә ама Черчестә.

Черчесты мәсыг Цәллагты Викторы конд ныб

Зын зәгғәйи, Цымады айнаг дурыл Черчесты авдәуәлзәгон мәсыг кәд амад аҗрыд, уы. Аҗрхәрыны арзәтәд, уы диссаджы цыртдзәвән нә фыдәлты дураи- вадән. Суанг иу уәладзгы куы уы- дайд, уәддәр нә дисы афәтлд- тайд. Фәлә авд хатты бәвзонд- дәр кәй фәһәды, уы йә ноджы диссагдәр кәны. Айнаг дурә сә- рыл амад кәй аҗрыд, уы йә канд бәвзонддәр, аҗаудәр нә кәны, фәлә ма йын йә ахадын- дзинад диссагдәр кәны. Цәуынц йә алыварс Цымады цәрджытә, фәлә диссагыл дис нә кәнынц. Цас аҗрхәрыны нытә ис йә алыварс! Цәуәдәнагәй мәсыгмә сәтәг хәссы, хәхтәй ирдгә ды- мы. Адәймәджы дисы афәтыу йә хуыз, йә дурәвәрәд, йә кәләд- дзәгтә, йә кардзид азфыст. Ама хәдгәдәуәй дахи фәрыс- сә: "Цымаә цал аҗнысы рәзмә амад аҗрыд айнаг дурә сәрыл!"

Дәс, фынддәс, сәсәдз... чысыл зәгғәйи ама фәрәдидзына, бирә зәгғәйи — уәддәр афәт! Фы- дәлтә нәл сты, фәдонтә сын сә ном хәссынц. Мә зәрдә базад Черчесты мәсыгды алфамбылай. Дзәнәт ама дзәнәт... Цәвәр ама дзы цәвәр... Ама зәрдә цой нуаз. Цымадәй нә дән, фәлә мын цыдәр аҗаухуыр сәгә аҗ- кәнаем нә зәрдә рәвдауы, йә- хымә алыварс, уәлмонц мә кәны.

Мә алыварс ратәх-батәх кә- нынц тәхгәһәуитә, фәлә уыдо- ны эмәлд мән нә 'ндавы, — аҗр- хәрыны дурәйгуырды хәзәнайи нытә мә сәстыны раз рәфәли- вадәһәйи кәнынц: куы мә разы фәстынц йә бәвзонд уәладзгытә, куы та — йә дуркәлтәтә. Фә- лә нә сә днууә дәр дисы афә- тынц сә хуыды, сә конд, сә маидыс...

Уәлладжыры кумы — Уәлладжы фәндәй ахәм галан уәзәт кәй аҗрыд, уым сты узынсан аҗвәрды аҗрыд фәстагәтәвән. Цымады алыварс кәмттә аҗәвәрләүгә улафың сәтәгәй, ама дзы мә зәрдәйи дзәбәхән ныхуырын аҗ дәр. Ама мәм цәмәдәр аф- тә кәсы, цыма арвмә, стьалытәм афәт дәрд нәл у Цымадәй. Чы- сыл дәрддәр Черчесты мәсыг- амайджытән сә хистәр йә зонгуы-

аҗдысан зәдтә, дауджытә скән. Йә нысан дәр рәттәл аҗхәвәзы — ивгүындән цыртдзәвән, уыр- ном ләвгән — куәндон, аҗсар- джынтә — мәсыг. Цы ис гәе уы- мәй вазыгдәндәр царды. Уә- ләвәртә мын мә раст удән аҗди- сән.

Аҗәвәцәгән, ахәм аҗрдон ама аҗрон аҗкәнаемны фәстә ныффыста Джыккәйтә Шамил йә номдзыддәр сонеттәйи у — "Ны- выконд". Аҗрәууын-ма дзы кә- нәм нә зәрдәйи йә иу цыппар- рәнхон:

"Мә рагфыдәлты хурон бәстә Цымад, — Цәуәнт дыл азтә рух ама фәһәны. Нә фәци ам Джыккәйтә мәсыг амад Ама аҗнүстәм баззид цәндәй".

Джыккәйтә мәсыг амайынмә кәм хьавыдысты, уычы бынат ис диссаджы ран, Цымады хьәуәг- рон. Алырдән дәр дзы итгәг хорз зынынц комбәстәйи хьәуәгә (Уы- нәл, Зыңцар, Дәлгәһәу) ама хәхтә (Хьәриу, Мигдәй, Цьәв- зиу, Урс хох, Сау хох, Амайгә хох...). Сты аҗәхәуәджы бәвзонд ама уымә гәсгә арвы дзыхь аҗг хьәубәстәм нә зыны. Арвы зиллакыл мәйрух аҗсәв уәлд- ай хорз фәзынынц стьалытә, уәлдәй дәр та — Аҗрәфәны фәд (ууылты, дам, атылдис Балсәджы

цалх). Фыйауы аҗтә ләдзәджы, Цолп ама Авд хойи (Аззә, Уы- рыззә, Дзйц, Уырдых, Дәдәгк, Удәгк ама Гәдо) дәр. Сә цуры иварс сә 'мхуызон цы стьалы зы- ны, уымәй цымадәттә афәт фәзәгынц: "Сә хох Адәгәйи сын асқәфтой, ама уы фәсу- рынц..." Хур ама мәй дәр сзы- нынц Хьәриу хохәй ама аныг- уылынц Цьәвзйи хохы фәстә.

"Цымады хьәуы аҗәм куы 'рцардысты ама куы сбирә сты, уәд аҗдәсдзинады тыххәй сәхи- цән амадтой авдәуәлзәгон мә- сыг. Уычы хәстон арзәтәд афәт бәвзонд уыдыс, ама йә сәрәйи зындысты Мырзатәы раг ама Арых. Фәлә йә шах Аббасы аф- сәдтә незаманты фәхәлдтой. Цымадмә цыфылдәр аҗәр бә- ләвбурдта хуусарәй. Йә 'фәд бырста днууәрдгыгәй: итгә чы- дысты Арыкомыл, Хьәриу аф- сәдгәй, Зәрдн Саниб, Дәв- гәвссыл ама Куыртатә афәд- гәй; иннәтә та — Чырамад, Зә- ллуы рабынты, Мигдәуы рәзты, Фидәртты бынты, Урсдоны сәрыты, Донсырыл ама уым бауы сты. Арыкомыл цы афәд аҗхызыс, уыдонмә уыдыс Хәла уәрдәттә (фәстә сын уыдыс цәлххәтә, ра- зәй та — дзоныг — Х.Б.). Сә фәд абон дәр нәма фәсәфт, цы- мадәттә йә хоның "Хәла над".

Аббасы афәдәттә Цымадмә куы аҗрәхәццә сты, уәд хьәуы цәрд- жытә авдәуәлзәгон мәсыгмә хьы- зысты. Зәрдәты ама чысыл сабиты мәсыгды кылыты ауон ба-

Хьәуы цәрдәг аҗәм сгубыт ләп- пугы номыл аҗтә Гуымаляй (аҗ- тә акәсәны) снысан кодтой: иу Дәуыгәуәй акәсән, иннә Лурмә ныккәсән, аҗтыккаг — хьәуәзән йәхымидәг. Уәдәй фәстәмә фәзынд "аҗтәдзынц" уәливытә аҗтә ләпугы номыл ама афәтәмәй баззидысты... Хьәдәй баззид аҗәһәсгәд аҗ- мәст иуагәт бәләс ама дзы хьәу сәрәзтә куәндон — Саниб (Ичына). Уәдәй нырмә куындон аҗәмәй цух нә вәйиы, куынын йәм, аҗәмәнгәй, хәссын хьәуы аҗтәдзыхәттә.

Фәлә уәддәр комбәсты сәй- раг бәвәрбон баст уыдыс Хьәу- зәдимә. Куытвой йын аҗг Цы- мады цәрджытә ама мылгәтәтә дәр. Йә бәвәрбон вәйиы сәрд- ды, хосгәрдәнты хәдәрәзмә хуы- цаубоны. Бәвәрбон (хьәуыуыд) кодтой Дзәуәзәнджы. Куырт дәр уычы ран — дзуары раз. Вәйиы бонныгон, ахәссы цалдәр бонны. Цыдысты йәм аҗг хьәу чысы- ләй, стьарәй. Куы-иу скуытвой, уәд-иу фызонәг аҗтә уәливыкы- мә арвыстой 'Ахсарыл Дзәуәрә. Уычы ран-иу Дзәуәзәнджы фәзы уыдыс стьар куыд, хьәт. Тудж- джын-иу Цымадмә куы 'рцд, уәд-иу бацд куынагимә — фыс йә та галимә ама-иу бакуыты дзәуәрә: "О, Хьәуәзәд, мәхи дыл фәдзәхсын ама мын фәхуыс кән". Афәт-иу йәхи чи бафә- дзәхста Хьәуәзәдыл, уымән-иу аҗәм йә сәрыл дзәуәг систи".

Ацы таурәг Черчесты Сәхмыр- зәв, Черчесты Дзәуәрджы, Хуы- дәлты Симон ама Быдзгыгой ныхәстәй ныффыста Барахьты Ләвә.

Ахәм аҗмбисонд дәр баззид. Габантәм уыд дзәсәдзды сидзәр ләпуг Бадзгы ама йә йә 'рва- дәлтә аҗрхәлдой. Суанг әй йә мадимә уәй кәнынмә дәр хьавыдысты. Уәд йә мад 'Албәгон — сәвән аҗәймаг разынд. Бәв- дәлд ама йә сидзәримә аҗрә- кодта гал, йә хуырыл зәлдәг баст, афәтәмәй. Ләпугы хьәуы уәзәг бакодта дзуары бын. Цы- мад Бадздыжы фарс фәсты ама йә мадимә уым цәрдәйә баз- зад. Хьәуәзәдән куырт кодтой, ләпугу-иу кәмән райгуыр, стәй- иу йә чыдыжы чындыз чи арвыста, уыдон дәр.

Фыдәлтәккон таурәгтә, фы- дәлтә фарн, фыдәлтәккон мәс- губытә, гәнахтә, фидәрттә, фы- дәлтә сгубыт ама намыс, фы- дәлтә кад ама рад... Куыд диссаг стут, куы! Адәймаг уым хьысы- нәй, кәсынәй нә 'фәды, аҗәй- маг уыл дит кәнынәй, сәрыстыр уәвынәй нә фәлләйи.

ХОЗИТЫ Барис

Фыссынц "Рәстдзинад"-мә

Мыггаджы фарн хьахьхьәнәг

Мад... Сылгоймаг... Ныйарәг... Куыд ахсджиаг ама ахадгә у, аҗәдзә, сә мидис ачы дзырдтән. Сылгоймаджы кад ама намы- сән кадгәнтәйә сләууынц нә куырыхон хис- тәртә дәр. Дунескәнаг нәлгоймагән сылгой- маджы куы сфәлдыста, уәдәй абонмә уыи у йә сәрыхыцауән сәууон хурау.

ТАУТИАТЫ Зәвәрә йә хьәбулы хьәбул Зәринәимә

Ацы фәзминаг мини- джытәй хайджын у Гуырд- жытәтә-Таутиаты Зәвәрә. Уыи тыххәй иуәй аҗдон дзәуән у, иннәмәй та — зын. Зын уымән, ама дә хәрәм дәр ахәм уайәнты аҗәйәд, уыи цы бирә фы- дәбәттә ама зындзинад- тә бәвзәрәста царды.

Фыдыбәстәйи стьар хәст куы райдыдта, уәд Зәвәрәйыл цыд фараст мәйи, сә хистәр Валәйыл — 10 азы, Ахсарыл — 8 азы, Зәвәрәйыл — 6 азы. Мад — кәстәр кьләсты ахуыргә- нәг Бәзиан-Габидә идә- дзәй баззид. Ахсарыл-бон нә хыңцгәйә кодта йә сывә- ләттәй кой. "Сау" гәх- хәтт" райста, йә сывә- ләттәй фыд Гуырдзыбеты Гәләу Сталинградты бинмә зәнтгы нырмә хәцгәйә фәмәрд, зәггәг.

Габидә йә уарзон цардмәбалы фәстә бирә нәл фәмәрд. Зәвәрәйыл 5 азы дәр нәма сәххәст, афәт сидзәртәй аззә- дысты мадән йә хьәбул- тә.

Габидә йә мәләтәй раз- мә фәдзәххәй йә саби- тәг: "Ныр стьртә стут, ама уә кәрәдзуйыл хьәцүт, ма ныххәлиутә ут, кәрәдзид хьахьхьәнәг". Ама зын аҗәмәй сты абон дәр кәрәдзуйыл Зәвәрә ама йә хотә — Валә ама Зәвәрә. Ахсар дзәнәты бадәд.

Мәгуыры тухәнәты ама хьәуәггәй бахьомыл сты ачы аҗтә чыдыжы ама ләпуг. Фәлә цард цәуы ама фарн йәмә хәссы. Зәвәрә Дур-Дурә аҗәуәккаг ськыла каст куы фәци (ахуыр та кодта хорз), уәд бацд педагогон училищәмә ама йә итгәг хорз бәвәрбәнтәимә каст фәцы. Раздәр Советон Цәдисы рәстәг кунсман аҗрәвртгә кодтой ахуыры фәстә, ама Зәвәрә дәр аҗрәврт аҗрәд Зәвәрәйыл ськыламә райдыдәй кьләсты ахуыргәнәгәй. Уыи уыдыс 1964 азы.

Диссаджы ахуыргәнджы- ты байәфәта уычы рәстәг Зәвәрә ськылаы: Карсана- ты Январбег, Зәвәрәйыл Фадзирәт, Габанты Надиф- фә, Хуысаты Суфирәт,

Бәройты Дзькуыла, Лә- бегты Мәдинает, Зәнджыты Мырзәхуыл, Кьониаты Тамарә, Ләбегты Рая ама бирә аҗәрдәтә. Абон дәр сә мысы хорзән.

Фонд ама днууиссәдз азы бакуыста Зәвәрә За- манхулы астауәккаг ськы- лайи райдыдән кьләсты ахуыргәнәгәй. Уыи тыххәй фәндәгәтл фәһәд. 1964 азы Таутиаты Дзәвәрә- мәт ама Маняйи хистәр фырт Эльбурсы номыл Тау- тиатәм чындыз куы бакхә- дзәф кодта, уәд загтә, ма фыдәбәттә фәрох сты. Фәлә хьысмәтән цы загы- дауәа... "Кәд, дам, цәфәй нә мәлыс, уәд дын уыи та рәхуыст", — зәггы рагон аҗмбисонд. Аҗтә сывәлло- ны, йә рахиз, йә галии чи нәма зылдта, уычы Батра- дзы, Ритә ама Мураты си- дзәрәй фәуагытә Эльбурс.

Фәлә Зәвәрә нә фәцу- дыдта, нә фәхуинд кодта Таутиаты мыггаджы фарн, мәрдтәм бахьахьхьәдтә йә табуяг мад ама фыды цәсгом. Зәвәрәйыл хьәу- бәсты, районы, нә мыгга- тә 'хсан Зәвәрәйән ис хорз ләджы кад.

Йә цотгәй йә зәрдә райи, у сә бузынц, сә мыг- гаджы, сә фыды цәсгом кәй нә фәхьәмдзәстгы кодтой, уыи тыххәй. Хистәр Батрадз каст фәци Цәгәт Ирыстоны хьәууонхәдзәрә- дон институты зоотехникон факультет, Ритә — Цәгәт Ирыстоны пәдзәхадон уни- верситеты филологон фа- культет, Мурат — хьәууон- хәдзәрәдон институты агрономон факультет.

Зәвәрәйән йә цот ба- хәстәг кодтой аҗтә фәрджын мылгәтимә: Батрадз — Мелькәтимә, Ритә — Хьәстәтимә, Му- рат — Сәтцәтимә. Хорз чындысты аҗфонс у Зәвәрә. Хи мадауын ләггәд кә- нынц. Ис йн авд хьәбулы хьәбулы, ама уыдоны ци- нәй у райгонд.

Зәвәрә ныртәккә кәд йә фәллад уады, уәддәр, абон дәр йә зәрдә аҗ- сәйи ськылаы куыстмә. Стьар аҗрәтә йн кәнынц ныйардәтә абон дәр, сә сывәлтәты сын раст фәндәгыл кәй сәвәрәдта,

уыи тыххәй. Аҗмәст кә- сын ама фыссынл сә нә ахуыр кодта, фәлә ма — царды ськылаыл дәр. 1-аг кьләсәй фәстәмә алы ськыладзәуән дәр уарзын кодта музыкә, аҗрәдәс- ныйд, хистәртән кад кә- нын, аҗдау дәттын, цы у аҗсарм, куыд дарын хьәуы хи уынджы, кьләсы, суанг ма хәдзәрәй дәр.

Махән нәхи мад Бабуца нәуәрдзәм азы ахцән йә цардәй. Фонд чызгәй бадтыстәм ама куыдтам, уәдә нә бон аҗдәр цы уыд, ома, нә сидзәртәй куыд ныууагытәй, кәд нә- хәдәг мадәлтә уы- дыстәм, уәддәр. Зәвәрә нә 'хсан аҗрәдтә, йә куы- тә ныл аҗрәтыкта, ама нын афәт:

— Лә Бабуцайә ма мады ад фәдон, ама цалинмә аҗгс уон, уәдмә уын Зәманхулы уыдынән цәгәт.

Абон махән ис цәгәт. Зәвәрә, ма хотә ама дын ма 'фымәртгы номәй ма сәрәйи нылгәт куы.

Зәвәрә зоны аҗәнбон, аҗрәдтә адәймәджы рис, уымән ама йәхәдәг мә- гуыр ама тыхст цәрдтытә фәкодта. Кәддәр мын аф- тә радзәрдтә: "Училищәйи ахуыргәнгәйә, Дур-Дурәй ахуыр кәнынмә гәрәмә райдыдән хьәцыл дзәбыр- ты. Сә бынтә мын куы бахисной, зәггәг, ма дзәбыртә раластон, ма дәлармы сә бакодтон ама Дзәвәрәхьәуәмә фыстә- гәй, бәгәвәвәдәй сьлд- тә. Стәй сә уәд скодтон ама аҗмбисонд афәт- мәй башыдтән".

Ахәм зын цәрдтытә чи бәвзәрәста, ама йә адәй- мадзинәд чи нә фәсәфтә, сидзәрәт чи схьомыл ама та аҗтә сидзәримә чи баззид, уыи хьәуәм уид исты дурзәрдә. Зәвәрә та йәхи мәгуырдындәтә хьыдыгәнгәйә у адәмән уарзон, хәрәзгәндә, цәст- уарзон, кәрдзындәстон фәлмән нәна.

— Зәвәрә ськылаы куы куыста, уәд цыма нә мад уыд, афәт йәм иууылдәр цыдыстәм фәрынмә, — дзуры Зәманхулы астауәк- каг ськылаы музыкәйи ахуыргәнәгәй Хуылаты Хьәстәуаты Изольдә, — уыд ама абон дәр у тыххәй цәстуарзон адәймаг. Дә фарстән-иу дзы ахәм дзуап райстаң ама хуыз- дәр нә хуыдыс. Уәддән, хьәвәрәй ныхас дзы нукуы фәхуыстәис, сывәлтәтты уарзта бирә, ама йын уы- дон дәр абон дәр кәнынц стьар аҗг. Уымән хорз аҗды- сән — аҗрәдгы 1990 азы рауагдонты фәмбәлд. Ирыстоны пәдзәхадон уни- верситеты филологон фа- культет, Мурат — хьәууон- хәдзәрәдон институты агрономон факультет.

Зәвәрәйән йә цот ба- хәстәг кодтой аҗтә фәрджын мылгәтимә: Батрадз — Мелькәтимә, Ритә — Хьәстәтимә, Му- рат — Сәтцәтимә. Хорз чындысты аҗфонс у Зәвәрә. Хи мадауын ләггәд кә- нынц. Ис йн авд хьәбулы хьәбулы, ама уыдоны ци- нәй у райгонд.

Зәвәрә ныртәккә кәд йә фәллад уады, уәддәр, абон дәр йә зәрдә аҗ- сәйи ськылаы куыстмә. Стьар аҗрәтә йн кәнынц ныйардәтә абон дәр, сә сывәлтәты сын раст фәндәгыл кәй сәвәрәдта,

уәдәйи, уымәй йәхи нукуы аласы.

Тельман фидар цәдкын- дзуу ләууы нә мыггаджы сәргы ама алы хьыуддәджы дәр алкәй фарсмә бәләууы. Хуыздәр куыд уа, афәт бауынафә кәны, йә уәдәй бацархәйи, хьыуддәг хуыздәр цәмәйи ацәуа, ууыл. Аҗтә чы- рийә йә рәсүгдтә кынд дәр адәймәджы зәрдәйи цыдәр ныфс бауады. Уәд- дә марды уәлхуәс радзур- гәйә та Тельманән әмбал нәй, аив ама аҗрәмәддәр хьәуәгә ныхәстәг, аҗдәр дзы нычы фәхуыстынә.

Мыггаджы аҗсән Тель- манән ис стьар кад. Уәддә йә райгуырән хьәу Дзәу- рыхьәуы дәр аҗәнаымәд нәу. Тельманы хуызән хистәртимә нә кәстәр- тән аҗдон цәуән у царды гуыргәһ фәндәгәтл.

Тельман, нә буц хистәр, бирә нын фәцәр, афәт фидарәй уынафә кәнын аҗдәхдәр куыд фәразаы нә кәстәртән, уыи Стьар Хуыцауы бафәндәд. Ләггы дзуары фәдзәхәст у!

ДЗАНДАРАТЫ- УАНИАТЫ Зарифә

Адаймаг ачы рух дунемә куы рәвзәрә, уәд ын нә буц хистәртә стьар Хуыцауәй цы хорз- удыхьәд фәкырынц, уымәй хайджын фәцис Уаннаты Куыртә ама Оляйи хистәр хьәбул Тельман. Уыи йә куырыхон фыды хәдзәрәй цы ирон аҗгәд ама аҗсарм рахаста, уыдон абон дәр йә уәнджы сты. Тыххә уәләуәз аҗвәр әм сты ирондзинад ама нә фыдәлты аҗдәдтәтә.

Фәзминаг хистәр

Адаймаг ачы рух дунемә куы рәвзәрә, уәд ын нә буц хистәртә стьар Хуыцауәй цы хорз- удыхьәд фәкырынц, уымәй хайджын фәцис Уаннаты Куыртә ама Оляйи хистәр хьәбул Тельман. Уыи йә куырыхон фыды хәдзәрәй цы ирон аҗгәд ама аҗсарм рахаста, уыдон абон дәр йә уәнджы сты. Тыххә уәләуәз аҗвәр әм сты ирондзинад ама нә фыдәлты аҗдәдтәтә.

Тельман бирә уәззәу хабәрттә бәвзәрәста царды, йә кәстәртә днууә аҗсәвәрәйи Гермән ама Казик, сә хох Зифә аҗәфәна- фоны цардәй ахцән сты, фәлә уәддәр йә фәл- мән зәрдәйи хьармәй та- вы, йә алфамбылай чи ис, уыдоны.

Стьар амонджын сәхи хуыдтой Тельман ама Зи- рә сә цард куы бам код- той, уәд. Кәд сын Мады- Майрамы цәст нә бауара- та хьәбулы ад бавзары, уәддәр кәрәдзуйыл нукуы систырзәрдә сты. Фәлә та уыи дәр хьысмәтмә аҗгәуәд нә фәкәст ама сыл гадрахаатый рацд. Уәззәу низимә хьизә- мәртыт фәстә Зирә аҗә- фоны цардәй ахцән.

Кәд Тельманьыл ныр азтә сә уәз аҗәуагыттой ама

Хьәууон хәдзәрә

Кьуылымпы ницәмәй байафдзысты

Уәдә уалдзәджы цәмәй бавнадзынән, зәггә, уычы хьуыдыяе зәххусәг зьмаджы куы нә схцән вәйиы, уәд йә хуыдыдтә зәрдәйи фәндяг рауайынц. Фәлә техникәйи цәттәдзи- над иу бонны архайд нәу. Уәдә цалцәгәнән куыстыгәм хәлофәй аҗнәлән дәр нәй.

Арыдоны районы зәх- куыджытә быдырмә ра- цәуынмә цәттә сты. Ис- бонны алы хуызы хәдзә- рәдты хуымтә ахыңнә 19330 гектары. Уыдонәй фарон хьәбәрхор 100 гектары фәзуаты бай- тыдтой. Аҗвәртә аҗвәв- тәнәгәйи судысты. Раз- дәр уал хуымты алы фәзуатмә дәр минера- лон хьаңцәнтә бахәсдзы- ты. Гышыл фәст

Спортивон фидиуаг

Дреты Уырызмæг рамбылдта "Космонавтты Кубок"

Мæскуыйы инвугъд кыуыри джигу-джитсуей цыдысты ерыста "Космонавтты Кубок" рамбылды...

Артур фауэлахиз фондз ныхмæлæууагыл, фæхæрд æрмæстдæр кæрон-бæттæны тохы...

тур æмæ Хъараты Таймураз дæр фыццаг бынæттæ куы бацахстай...

Æдæппæт ерысты архайдтой 460 спортсмены. Уыдон тох кодтой дыууæ кары (2000-2002 æмæ 2003 - 2005 азы гуыр)

Уырызмæг (СДЮШЕ, Дзæуджыхъæу). Ацы уæзы Уырызмæг хæццæг фыццаг хатт...

18 азы онг кары спортсмены ерысы Гусаты Таймураз (СДЮШЕ, Дзæуджыхъæу) фауэлахиз иæ 4 ныхмæлæууагыл...

Нæ спортсмены тренер Дзитоиты Артур зæгъы: "Нæ æрыгон хыомылгæни-нагты архайддæй мах райыæ базадзæстæм..."

Уагæвæрд

Паддзахадон арæн: къуыхцытæ нæй, ис бæлвырд фæтк

УФ-йы Æдасдинады федералон службæйы РЦИ-Аланийы Арæнхъахъæнæг управленийы бæрны цы территории ис, уым бирæ хъæутæ æрбынæттон сты...

— Æрæфы районы Дзынагъийы хъæу — (8672) 40-93-12; — Алагыры районы Буроны поселок — (8673) 15-01-38; — Уры хъæу — (8672) 40-93-22; — Горæтгæрон районы Хъæрмæдон — (8672) 40-93-88.

Мидхъуыддæгты министрадæй Уголовон хъуыддаг ыл сарæзтой

Кардæй 27-аздыд лæппуы чи барæхуыста æмæ амæй размæ тæрхонгонд кæмæн уыд, Рахизфарсы районы мидхъуыддæгты хайады куджытæ ахæм 23-аздыд беслæйнаг лæппуы баурæдтой...

Номырæн дзуаппæтæг редактор: Черчесты Хъасболат. Номырæн бæрзон: Сланты Аслан.

Корректортæ: 1-аг фарсæн — Айларты Эмилия; 2-аг фарсæн — Фæрниаты Мæдинæ; 3-аг фарсæн — Дзоциты Тамарæ; 4-æм фарсæн — Гаглоиты Наташæ.

Нæ уацхæссæг

ЦОГОЙТЫ-ХУЫРЫМТЫ Аллæ

Рухстауæг, мад — хæстон

"Рæстдзинад"-ы фæрцы базыдон коммунист, хæстон Баймæтаты Аннæйы тыххæй æмæ йыл ныффыстон æмдзæвгæ

Æгæрон уарзтæй уарзта уый нæ Иры, Уыд знаджы ныхмæ удугъддæй иæ тох, Газет "Рæстдзинад" уый тыххæй куы фысыс, Цæмæй ма уа фæстагæтгæй уый рох.

Сæ куыдзы бон куы базыдтой фыдлæгтæ, Сæ фарстæгæн нæ лæвæрдта уый ком. Уæд хъæугæроны фехстой уый лæгсырдтæ, Цæрдзæн æнустæм Аннæйæн иæ ном.

Лæбурдта знаг æрра сырдау нæ зæхмæ, Иæ уылаутæ Ирыстонмæ хæстæг, Гæрзифтонг знаг æрбахæццæ Ирæнмæ, Ирæнæгтæ та — дард рæтты хæцæг.

Хъызт зымæджы æртæ кыуырийы митыл, Нæ йæм уагътой цæммар немцы цæуыны. Ирыстонæн иæ нæуддæг хъæбулыл, Кæугæйæ æз мæ æмдзæвгæ фысыс.

Ирæнæгтæ цы бирæ зынтæ федтой, Нæ хæстонтæй-иу сау хабар куы ссыд, Цы нæ фыдми сын гитлеронтæ кодтой, Æгас хъæугæй уæд додой-хъæргæ хъуыст.

Не знагтæ куы бамбæрстой сæ кæрон, Сæ сæр, сæ кой нæ фыдгултæн куы сси, Суæгъд и хъæу, сæ цин уыди æгæрон, Ирæнæгтæн сæ зындон уæд фæци.

Сылды уыд хъæу, иæ фæсивæд уыд хæсты, Сæ ныфсы мæсыг Баймæтаты чындз, Уыд Дауыратæй, Ир иæ рух ном мысы. Нæ рухстауæг ызнаджы ныхмæ цыд.

Фæлыгъди знаг, æнæныгъдæй Аннæ — Нæ рухстауæг, æнæуддæг хæстон, Кæугæ-дзынагæ уадысты иæ размæ, Нæрон Аннæйæн загътой уæд хæрзбон.

Иæ уды кой зын сахат уый нæ кодта, Нæ партизантæн кодта уый æхуыс, Иæ иунæг фыртæй сау хабар куы райста, Хæддхы лæууыд, нæ асасты иæ ныфс.

Уый баныгæдтой скъолайæн иæ кæрты, Чысылæй-стырæй иууылдæр кундыдтой, Иæ рух номæн нæй фæрохгæнæн царды, Лæджы æмсæр иæ ахæмты хуыдтой.

Гадзрахатæй йыл чидæртæ цыдысты, Знаджы æвварс чи фæци, уыдон. Уæд немцыгæтæ уый фæстæ зылдысты, Æрцахстой иæ, сæ фыдмитæ — зындон.

Мæ сæргæй дын ныллæг кувын, "Рæстдзинад", Нæ истори, нæ цард æвдисæг — ды! Æгæрон у нæ дзылгæтæн дæ лæггæд, Аннæйы рцыдмæ ма фæуцуд зынты.

Æххормæгæй иæ цалдæр бон дæрдтой, Фæлæ нæ басаст гитлеронтæн, нæ. Фыдæвзæрæнтæ Аннæйæн фæкодтой, Уый не схъæр кодта партизанты, нæ.

18.07.2012 аз.

Барадон фæтк

Мотоцикл у уæлдай тæссаг объект

Дзæуджыхъæуы байкеры нымæц фылдæрæй-фылдæр кæны. Мотоциклтыл цæуджытæ дæр шофырты æмрæнхъуамæ æххæст кæной фæндагыл цæуыны фæтк...

аразыны, стæй дыууæалхон транспорт фæндагон-транспортон бæллæхтæй бахызыны фарстамæ.

гонд уæлæдарæс, иæ сæрыл та хъахъæнæг худ. Хицæн ныхас цыд, хатгай æгæр тагъд цæуæг мотоциклтæ фæндагон-транспортон бæллæхтæ кæй расайыныц, ууыл.

Мотоциклтæ фембæлдæй æмбæлгæ хатдзæгтæ скодтой.

Цæгат Ирыстыны Мидхъуыддæгты министрады Фæндагыл æдасæй цæуыны паддзахадон инспекцийы дзæуджыхъæукаг хайад

РЕКЛАМА, ХЪУСЫНГÆНИНÆГТÆ

Внимание! На официальном сайте АМС г. Владикавказа открыта регистрация участников Всероссийской акции "Бессмертный полк".

ПРОДАЕМ для повышения урожайности и плодородия почвы органическое удобрение конский перегной.

ПРОДАЮ 1-комн. кв. ул.улучшен. планировки на 7 эт. 9-этажного дома

Региональная общественная организация "Правовой центр "Право на защиту" проводит среди населения бесплатную юридическую консультацию по правовым вопросам

Дам деньги под проценты. Залог — недвижимость. Возможно частичное погашение основного долга.

Учебный центр ПРЕСТИЖ — КЛАСС ПРОИЗВОДИТ НАБОР ГРУПП ДЛЯ ОБУЧЕНИЯ * Парикмахер-универсал — 2 месяца.

Поможем убрать старые деревья, ненужные кустарники, бурьян в огородах, садах, на дачных участках (по республике).

Выездные обслуживания поминальных столов: приготовление и доставка блюд, посуда, сервировка, обслуживание, уборка.

Кафе "Сакля" Отварные индюки, три ребра, кури, пироги, соевофыхтæ, хуыны кæрдзынтæ, сдобные пироги.

Газет "Рæстдзинад" хицæн адæймæгтæй, куыстæуттæй, кооперативтæй, алыхуызон фирмæтæй, кинотеатртæй, клубтæ æмæ салонтæй асламдæр аргъæй исы алыхуызон хъусынгæнинæгтæ, бæрæгбæттæ, куыдты, чындзæхсæвты æмæ райгуырагон бонты фæдыл арфæтæ, тæфæрфæстæ, мысæн бонтæ, рекламæ, уымæ — газеты радон, науæд та хæстæгдæр номыртæм.

25-67-03

ПРОДАЕТСЯ 1-комнатная квартира в г. Владикавказе, ул. 8 марта, 15 "а".

Выполняем все виды работ на кладбище. Тел.: 8-961-821-07-65 (Алан); 8-962-743-81-50 (Аслан).

БАЛЪЗАМИРОВАНИЕ тел умерших. Быстрый выезд по городу и республике. Похоронные принадлежности. Перевозка тел.

Ногиры дыккæгæм астæуккаг скъолайы коллектив хъызгæрдæйæ тæфæрфæс кæны ирон æвзаг æмæ литературæйы ахуыргæнæг Гæджиты Езетханæн, иæ мад ГÆДЖИТЫ-ÆЛБОРТЫ Зоя Тадтейы чызг кæй амард, уый фæдыл.

Газет уацзынц РЦИ-Аланийы Парламент, РЦИ-Аланийы Хизауад, паддзахадон кувæндон "Республикон æдасон газет "Рæстдзинад"-ы редакция.

Сæйраг редактор БИТАРТЫ Маринæ

Редакция, рауагъдæд æмæ типографийы адрес: 362015, РЦИ-Алани, г. Дзæуджыхъæу, Костайны проспек, 11.

Сæйраг редактор — 25-96-27 Сæйраг редактор хæдмæтæ — 25-94-37, 25-63-19 Рауагъды дирекци — 25-94-37, 25-90-54

✓ Нæ газетæ ист æрмæгæй æндæр мыхуырон рауагъды пайдагонд куы шæуы, уæд хъуамæ æнæмæнг бæрæгтонд уа, "Рæстдзинад"-æй иæ кæй райстойт уый.

Офсетон мыхуыр 1.88 мыхуырон сыфы. Газет цæуы кыуыри фондз хатты. Индекс 53901. Тираж 6122.

Газета выходит 5 раз в неделю "Рæстдзинад" (Трижды)